

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
SAYIŞTAY**

DENETİM RAPORU

SAYI: (MD.2/2010-EC.3/2010)

HAZIRLAYANLAR:

Mahmut Denizcioğlu (Kıdemli Denetçi)

Ece Çelikdal Alas (Denetçi)

TARİH:

27/05/2010

RAPORUN KONUSU:

**KKTC Elektrik Kurumu'nun Dizel Jeneratör
Santral Projesi İhalesine İlişkin Rapor.**

EKLER: 1-33 (92 Yaprak)

<u>İÇİNDEKİLER:</u>	(Sayfa)
1. SUNUŞ	2
2. DENETİMDE KULLANILAN KAYNAKLAR:	2
3. BULGULAR:	2
3.1. İHALE ÖNCESİ SÜREÇ:	2
3.1.1. BAKANLAR KURULU KARARLARI:	3
3.1.2. ŞARTNAME:	4
3.2. İHALE:	5
3.2.1. İHALEYE ÇIKILMA SÜRECİ:	5
3.2.1.1. İHALE DUYURUSU:	5
3.2.1.2. ŞARTNAMENİN SATIN ALINMASI:	6
3.2.1.3. TEKLİFLER:	6
3.2.2. OPSİYONEL BÖLÜMÜN DİZEL SANTRAL'A İLAVE KARARI:	7
3.2.3. İHALE KOMİSYONUNUN DEĞERLENDİRMESİ ve KARAR:	7
3.2.4. İHALE TEBLİĞİ:	8
3.2.5. TEBLİĞ SONRASI SÜREÇ:	9
4. SONUÇ:	15
Ekler:	18

1. SUNUŞ:

Sayıştay Başkanlığı tarafından tevdi edilen görev doğrultusunda, Teknecik’de iki adet 2×17.5 dizel grup elektrik üretim santrali kurulması amacıyla ihaleye çıkılması gerektiğini belirleyen KKTC Bakanlar Kurulu kararı, akabinde gerçekleşen ihale süreci ve ihale sonrası süreç incelenmiş olup, hazırlanan taslak rapor 16 Nisan 2010 tarihinde değiştirilmiş şekliyle Sayıştay Yasası’nın 27(3) maddesine istinaden ilgililere gönderilmiş ve ilgililerden gelen denetim sonuçları hakkındaki yorumları da dikkate alınarak nihai rapor 27 Mayıs 2010 tarihinde tamamlanmıştır.

2. DENETİMDE KULLANILAN KAYNAKLAR:

Rapora konu olan “Teknecikte iki adet 2×17,5 Dizel Jeneratör Santral Kurulması”na ilişkin ihale, ihale aşamasında yaşanan süreç ile ihale sonrası yaşanan süreç ve uygulamalar;

- Elektrik Kurumu’na alımı yapılması planlanan 2×17,5 Dizel Jeneratör Santral kurulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararları,
- Elektrik Kurumu Yönetim Kurulu Kararları,
- Teklif İsteme Şartnamesi,
- Genel Şartname,
- Teknik Şartname,
- Devlet İhale Tüzüğü,
- Merkezi İhale Komisyonu Kararları ve teklifler,
- Fası 171 Elektrik İnkişafı Yasası,

çerçevesinde değerlendirilerek, sürece ilişkin uygulamaların anılan mevzuat hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği, ayrıca yetkililerden elde edilen bilgi ve bulgular göz önünde bulundurularak, değiştirilmiş şekliyle 18/1978 sayılı Sayıştay Yasası uyarınca incelenmiştir.

3. BULGULAR:

3.1. *İHALE ÖNCESİ SÜREÇ:*

Türkiye Cumhuriyeti Elektrik Üretim AŞ Santraller ve Tesis Dairesi Başkanlığı’nın 10.09.2004 tarihli yazısında; “...KKTC 2003-2010 dönemi elektrik üretim ve dağıtım yatırımlarının planlanması amacıyla 23 Temmuz 2002 tarihinde Ankara’da yapılan toplantılarda, son yıllarda önceden tahmin edilenin üzerinde %10 seviyelerinde yıllık tüketim artışı görüldüğü, Teknecik’te acilen 2×17,5 MW gücünde dizel santral yapılması için Genel Müdürlüğünüz tarafından Genel Müdürlüğümüz teknik desteğinde ve gözetiminde Lefkoşa’da Uluslararası ihaleye çıkılmasınıtalep etmiştir.” demekte ve yazının devamında, 9-12 Ağustos 2004 tarihleri arasında KKTC’de yapılan toplantılar ve Enerji Bakanı ile yapılan görüşme neticesinde, Teknecik’te 2×17,5 MW gücünde dizel santral kurulması için çalışmalara başlanıp en kısa sürede ihaleye çıkılmasına yönelik talimatın verildiği belirtilmektedir. (Ek-1)

Bunun akabinde, Elektrik Kurumu tarafından 15.09.2004 tarih ve EK77/884/2004 sayılı yazı ile ELTEM-TEK AŞ’dan, kurulacak santralin elektrik sistemine bağlantı etütleri ile ihale dokümanlarının hazırlanması konuları başta olmak üzere EÜAŞ

tarafından gerek duyulacak diğer hizmetlerin sağlanması konusunda teklif talep edilmiş ve akabinde gelişen yazışmalar neticesinde Elektrik Kurumu Yönetim Kuruluna ELTEM-TEK ile yapılması tasarlanan sözleşme taslağının sunulması üzerine, Yönetim Kurulu 30.09.2004 tarih ve H/149/04 nolu karar ile Teknecik'te 2×17,5 MW gücünde Dizel Santral Grupları Kurulması için ELTEM-TEK ile Kurum arasında öngörülen sözleşmenin imzalanmasına onay vermiştir. Böylelikle ihtiyaç duyulan dizel santral ihalesi için süreç başlatılmıştır.(Ek-2)

3.1.1. BAKANLAR KURULU KARARLARI:

KKTC'deki elektrik ihtiyacına cevap verebilmek amacıyla Elektrik Kurumu ile ELTEM-TEK arasında başlatılan çalışmaların ardından, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın 2314/2004 nolu önergesi doğrultusunda; dönemin Bakanlar Kurulu 24.11.2004 tarih ve T-2185-2004 nolu kararı üreterek, Elektrik Kurumu'nun Teknecik'te kendi bünyesinde barındırdığı Elektrik Santrallerine ek olarak, Teknecik'te biri opsiyonel iki adet 2×17,5 MW (-%5+%10 ve daha farklı teklif gelirse değerlendirmeye alınacaktır) Dizel Grup Santrali kurulması hedefini hükme bağlamıştır. Bahse konu kararda (Ek-3);

- “2- Kurulacak santralin, uluslararası ihale şeklinde ve ihale Tüzüğü'nün 3(2) maddesi çerçevesinde saptanan özel şartlar altında yürütülmesi.
- (A) Bu amaç için, Merkezi İhale Komisyonu Başkanının başkanlığı ve Komisyonun koordinatörlüğü ve sekretaryalığı yükleneceği bir “Genişletilmiş İhale Komisyonu” oluşturulacak ve Genişletilmiş İhale Komisyonu, İhale Komisyonu'nun mevcut üyelerine ilaveten 1 kişi TEİAŞ, 1 kişi EÜAŞ, 1 kişi ELTEM-TEK ve 2 kişi KIB-TEK temsilcilerinin katılımı ile oluşacaktır. Komisyon ihtiyaç duyması halinde başka bilirkişilere de müracaat edebilecektir.
- (B) Genişletilmiş İhale Komisyonu, bu konu için özel olarak hazırlanıp belirleyeceği idari ve yönetsel kurallara göre ihale işlemini yürütüp sonuçlandıracak....” şeklinde hükme bağlamıştı.

Yukarıda alıntısı yapılan kararda bahsedilen santral ihalesinin gerçekleştirilmediği Tarım ve Orman Bakanlığı'nın 456/2005 nolu önergesinde bahsedilmekte, ayrıca bu önergede: “...KKTC'nin bölgesel olarak dengeli üretim kaynaklarına kavuşabilmesi için **Kalecikle başlanan Yap-İşlet modeli santral sistemine 2007 yılında batı bölgelerini de kapsayacak şekilde devam edilmesi, ancak bundan önce tesis ve işletmesi Kib-Tek tarafından yapılacak şekilde; 2005 yılında Teknecik'te 20 MW Dizel Santral ve 2006 yılında Dikmen'de 20 MW Dizel Santral öngörülmüştür. 2004 yılı boyunca EÜAŞ, ELTEM-TEK ve KIB-TEK'in yoğun çalışmaları sonucu 2 Aralık 2004 tarihi ile ihalesine çıkılmasına hazır hale gelmiş olan Teknecik 2×17.5 MW+ 2×17.5 MW(opsiyonel) Santral Projesinin ihalesi Nisan 2005 itibarıyla henüz gerçekleştirilmediği...**” belirtilmekte ve öneri olarak finansmanını Kib-Tek ve KKTC Devleti tarafından karşılanacak şekilde Teknecik'te 2×17.5 MW Dizel Grup Santrali kurulması için Merkezi İhale Komisyonu vasıtasıyla ihaleye çıkılması yönünde Bakanlar Kurulu kararı üretilmesi için 7 Nisan 2005 tarihinde onaya sunulmuştur.

Bahse konu 456/2005 nolu önerge Bakanlar Kurulu tarafından elektrikteki ekonomik olumsuzlukların azaltılması hedefleri çerçevesinde, 09.04.2005 tarih ve T(K-II)186-2005 sayılı kararla aşağıda alıntı yapıldığı şekliyle karara bağlanmıştır. (Ek-4,5)

- “1. Finansmanı KIB-TEK tarafından karşılanmak üzere Teknecik'te

2×17.5 MW dizel grup santrali kurulması için yürürlükteki İhale Tüzüğü kapsamında ihaleye çıkılması;

2. Kalecik yap-işlet-devret santralından alınacak elektrik miktarının artırılmasına yönelik Kib-Tek'e yönelik herhangi bir ek külfet getirmemeye ve pik olarak kullanımı hedeflenmek suretiyle **AKSA ile KIB-TEK** arasında yapılacak bir sözleşmeye bağlı olarak mevcut sisteme **1 adet 17.5 MW ünite ilave edilmesi;**"

Yukarıdaki karardan anlaşıldığı üzere, finansmanını Kib-Tek'in karşılayacağı 1 adet 2×17.5 MW dizel santral ihalesi için İhale Tüzüğü kapsamında ihale edilmesi önerge doğrultusunda karara bağlanırken, Tarım ve Orman Bakanlığının önergesinde bahsi geçen, 2007 yılında batı bölgelerine doğru genişletilmesi tasarlanan yap-işlet modeli santral sisteminin yerine, yukarıda alınan Bakanlar Kurulu kararı ile doğrudan Aksa Enerji Üretim AŞ firmasına ait dizel santral ünitesinin artırımının karara bağlandığı tespit edilmiştir.

3.1.2. ŞARTNAME:

Konuya ilişkin ihaleye çıkılabilmesi için Elektrik Kurumu, müşavir firması konumunda olan Elektrik Tesisleri Mühendislik Hiz. Tic. AŞ'ye (ELTEM-TEK) "Tekneçik 2×17,5 MW+2×17,5 MW (Opsiyonel) Dizel Generatör Santrali Projesi"ne ilişkin İhale Şartname'sini hazırlatmıştı. Söz konusu ihale Şartnamesi;

- Teklif İsteme Şartnamesi (Cilt-I),
- Genel Şartname (İdari) (Cilt-II),
- Teknik Şartname (Cilt-III)'den

oluşmaktadır.

Teklif İsteme Şartnamesi'nde: işin kapsamı, tekliflerin nasıl hazırlanıp verileceği, teklif sahiplerinin değerlendirilmesinde önem arz eden yeterlilik kriterleri, projenin finansmanı, proje kapsamının anlaşılmasında önem arz eden iş yerinin incelenmesi ve iş bitirme süresi gibi koşullar ile ihalenin kesinleşmesiyle teklif sahibiyle sözleşme yapılması gibi konular belirlenmiştir.

Genel Şartname'de (İdari); iş sahibi ile yükleniciyi 'Tanımlar' başlığı altında tanımlamakta ve iş kapsamında belirlenen 2*17,5 MW+2*17,5 MW (Opsiyonel) Tekneçik Dizel Generator Santrali ve yardımcı tesislerin anahtar teslimi bazında, hazırlanacak dizayn ve hesaplamalara uygun olarak teslimatı olduğunu, yardımcı tesisler, işletme ve yardımcı binaları, depolama tesisleri ve gerekli atölyelerin temininde en son teknoloji ve çağdaş uygulama yöntemleriyle inşa edileceğini ve işletme personelinin eğitiminin de sağlanacağı ve tüm bu işleri bir iş programı çerçevesinde yüklenici tarafından gerçekleştirilip opsiyonel bölüm için 12 ay, diğer ana bölüm için ise 9 ay içerisinde tamamlanacağını, ayrıca teminat mektupları ile sözleşme bedeli ve sözleşmenin yapılmasından sonra verilecek dokümanlar ile teknik garantilerin ve dizel generatör santral tesisinin yerine getirilmemesinden doğan tazminatlar, işletilemediği durumlarda hasıl olacak ceza ve gecikme cezalarını belirlenmektedir.

Teknik Şartname'de; 2*17,5 MW+2*17,5 MW (Opsiyonel) Tekneçik Santralının dizayn, imal edeceği ve/veya temin edeceği, inşa edeceği, test edeceği, başarılı bir işletim içerisinde güç santralını tamamlayacağı ve personeli eğiteceğini garanti edileceği ve bu Santrallerin hangi mevkide konuşlandırılacağı, iki adet Güç Santralının dizel

jenaratör motordan oluşacağı ve yardımcı tesislerin sözleşme dokümanlarında tanımlandığı gibi olacağı, iki adet opsiyonel dizel jeneratör motorunun gelecek sipariş olduğu, kendi kendini sıklıkla kontrol eden soğutma sistemli bir radyatör, yakıt sisteminin 4 adet tank ünitesinden oluştuğu gibi teknik detaylı bilgiler hükme bağlanmıştır.

3.2. İHALE:

3.2.1. İHALEYE ÇIKILMA SÜRECİ:

3.2.1.1. İHALE DUYURUSU:

Bakanlar Kurulu'nun 09.04.2005 tarih ve T(K-II)186-2005 sayılı kararı doğrultusunda Devlet İhale Tüzüğü'nde belirlenen esaslar çerçevesinde ihale süreci başlatılmış, Kıb-Tek tarafından tüm ülkelere eşit şartlarda açık olarak yapılacak ihale, Teklif İsteme Şartnamesi'nin Bölüm-I'deki davet mektubuyla; "İyi tanınmış ve vasıflı şirketler, Lefkoşa/Kuzey Kıbrıs'ta yerleşik; kısa adı KIB-TEK olan KKTC Elektrik Kurumu tarafından anahtar teslimi götürü bedel esaslarına göre Kuzey Kıbrıs Teknecik/Girne 2*17,5 MW+2*17,5 MW (Opsiyonel) Teknecik Dizel Generator Santrali Projesi işi için kapalı zarf usulü ile teklif vermeye" davet edilmiştir.

Bu bağlamda, 2×17.5 "Dizel Jeneratör Santral İhalesi" için 18 Kasım 2005 tarihine kadar teklif kabul edileceği 17 Ağustos 2005 tarihinde Merkezi ihale Komisyonu Başkanı Rauf Ersenal imzalı 273/2005 sıra no'lu teklif kabulü ile duyurulmuş ve bu duyuru 17-26 Ağustos 2005 tarihlerinde çeşitli gazetelerde ilan edilmiştir. (Ek-6)

Bunun akabinde, 02-03 Kasım 2005 tarihleri arasında gazetelerde "Teklif Kabulü Düzeltmesi ve Ertelemesi" 421/2005 sıra nolu; "K.T.Elektrik Kurumu'na ait 273/2005 sıra no ile 18 Kasım,2005 günü kapanması gereken TEKNECİK 2 × 17.5 MW+2 × 17.5 MW (OPSİYONEL) DİZEL GENERATÖR SANTRALI PROJESİ ... ana değişiklikler...aşağıdadır:

- Teklif alma tarihi iki hafta ertelenmiş olup teklifler en geç 02 Aralık 2005'te teklif kutusuna atılmalıdır.
- **Firmalar 2×17.5 MW DG (opsiyonel) bölüm için de şartnameye uygun olarak teklif vereceklerdir.**
- Şartnamedeki ana teklif iş bitirme süresi 9-12 aya, opsiyonel teklif 7 aya uzatılmıştır."

şeklinde dönemin Merkezi ihale Komisyonu Başkanı Sayın Rauf Ersenal imzalı olarak 2 Kasım 2005 tarihinde yayınlanmıştır. (Ek-7)

Yukarıda alıntı yapılan duyurulardan görülebileceği gibi, 273/2005 sıra nolu duyuruda bahsedilen Teknecik'teki 2×17.5 MW Dizel Generator Santrali Projesi'nin, 421/2005 sıra nolu duyuruyla artırıldığı ve 2×17.5 MW (opsiyonel) Dizel Generator bölüm için de şartnameye uygun olarak teklif alınacağı duyurulmuştur. Bu duyuruda bahsedilen opsiyonel santral ihalesinin gerçekleştirilebilmesi için alınan herhangi bir Yönetim Kurulu ve/veya Bakanlar Kurulu kararı, bu duyuru öncesi tarihi itibarı ile tespit edilememiştir. Ancak, Merkezi İhale Komisyonu'nun duyurusundan yaklaşık bir ay sonra Bakanlar Kurulu'nun opsiyonel dizel grup santralını da ihaleye eklediğini (S-1740-2005, 14.12.2005) belirleyen kararın üretildiği bulgusundan, 421/2005 nolu duyurudaki değişikliği destekler yasal boyut oluşturulmadan duyurunun yapıldığı tespit edilmiştir.

Söz konusu ihale ile ilgili olarak, “..Teknecik 2×17.5MW+2×17.5 MW (opsiyonel) Dizel Jeneratör Santrali projesine verilecek tekliflerin Sayısal (Dijital) ortamda sunulmasına olanak sağlanması ve basına açık olarak gerçekleştirilmesi amacıyla bu uluslararası ihalenin teklifleri aynı gün ve saatte yeni yapılan Sayıştay Binasının 1. katındaki Büyükelçi Hayati Güven Toplantı Salonunda kabul edilecektir” biçiminde düzenlenen Merkezi ihale Komisyonu Başkanı Rauf Ersenal imzalı 440/2005 sıra no’lu duyuruyla 19.11.2005 tarihinde duyurulmuştur.

3.2.1.2. ŞARTNAMENİN SATIN ALINMASI:

Konu ihale dosyasının (Teklif İsteme Şartnamesi, Genel Şartname, Teknik Şartname ve ekleri) ilgilenen istekli on dört adet firma tarafından Peşin Satış Makbuzu (PSM) karşılığında 2,875 YTL’nin yatırılarak alındığı tespit edilmiştir. Şartname alan istekli firmalar aşağıda aktarılmıştır:

Firma Adı	Tarih	PSM
Korman Co Ltd	24.08.2005	88945
Gürüş Enerji	24.08.2005	88947
Wartsila Enpa Dış Tic AŞ	25.08.2005	88950
Man BVW	25.08.2005	88951
Aksa Enerji	29.08.2005	88969
Kıymet Trading	29.08.2005	88972
Borosco Enerji Kim San	02.09.2005	90057
Teknoteş Teknoloji Tesisler AŞ	08.09.2005	90079
Fernas İnş Ltd Şti	26.09.2005	90161
Koni İnşaat	18.10.2005	92772
Rasa AŞ	31.10.2005	93252
Cengiz Enerji San Tic AŞ	10.11.2005	95556
Sademi	17.11.2005	96032
Zorlu Enerji Elk Üretim AŞ	29.11.2005	99298

İsteklilerin söz konusu Şartnameyi elde etmeleri üzerine, bazı konularda ilgililere sorular sorularak bilgi alışverişi olmuştur. Bu bağlamda, 01.11.2005 tarihinde İhale Şartnamesi’nde değişiklikler yapılmış ve isteklilerin sorularına verilen yanıtlar ile Merkezi İhale Komisyonu tarafından İhale Şartnamesi’nin Bölüm-II madde 5’e atfen yapılan 12 sayfalık bir zeyilname yayınlanmıştır.

3.2.1.3. TEKLİFLER:

Raporun ‘3.2.1.2 Bölümü’nde isimleri geçen 14 adet firmanın ihale dosyasını satın aldığı ortaya konmuştu. Bu firmaların ihale dosyasını satın almalarına rağmen, 02.12.2005 tarihinde kapanan ihaleye gelen tekliflerin değerlendirilmesi aşamasına geçildiğinde, 8 firma tarafından teklif verildiği görülmüştür. İstekli firmalardan Wartsila Enpa Dış Tic AŞ’nin Geçici Teminat Mektubunun kontr garantisine sahip olmaması sebebiyle Merkezi İhale Komisyonu tarafından teklifi geçersiz kılınmış ve geriye kalan geçerli teklif sunan yedi adet firma kalması sebebiyle bunları değerlendirmeye tabi tutmuştur.

Teklif sunan firmalar ve sundukları teklif mektupları ile Merkezi İhale Komisyonu “Katılım Formu”ndaki bilgiler çerçevesinde aşağıdaki tablo derlenmiştir:

Firma Adı	Ana Teklif (€)	Opsiyonel Teklif(€)	Toplam(€)
Aksa Enerji Üretim AŞ	18.000.000	8.000.000	26.000.000
Rasa Radyatör Sanayi AŞ	16.600.000	10.000.000	26.600.000
Güriş,Öner,İş Enerji Kons. (Alternatif Teklif)	21.419.007	14.000.000	35.419.007
	20.872.932	13.580.000	34.452.932
Kıymet TMT,HT,Öncü Kons.	21.934.625	14.575.022	36.509.647
Teknotes AŞ	22.499.400	14.235.000	36.734.400
Fernas İnş.Ltd Şti	23.800.000	13.909.143	37.709.143
Cengiz Enerji San Tic AŞ	22.834.000	16.074.175	38.908.175

3.2.2. OPSİYONEL BÖLÜMÜN DİZEL SANTRAL'A İLAVE KARARI:

Bakanlar Kurulu, Elektrik Üretim Santrali kurulmasına ilişkin üretilen 09.04.2005 tarih ve T(K-II) 186-2005 sayılı kararın 1. maddesini;

“1. Finansmanı Kıb-Tek ve TC yardımlarıyla karşılanmak üzere çıkılan ihalede 2×17.5 MW dizel grup santralına 2×17.5 MW (opsiyonel) dizel grup santralının da eklenmesi ve ihale kararının 4 adet üzerinden üretilmesi.”

Şeklinde değiştirerek düzenlemiş ve 14.12.2005 tarih ve S-1740-2005 sayılı kararı onayladığı tespit edilmiştir. (Ek-8)

Bahsi geçen ve yukarıda alıntı yapılan kararın içeriğinden opsiyonel bölümün de dizel santral ihalesine eklendiği ve kararın dört adet üzerinden bağlandığı görülmektedir. Ancak, bu kararın ihaleye çıkılma süreci içinde değil sürecin tamamlanma tarihi olan 02.12.2005 tarihinden sonra 14.12.2005 tarihinde alındığı saptanmış ve bunun gerekçesi anlaşılammıştır.

3.2.3. İHALE KOMİSYONUNUN DEĞERLENDİRMESİ ve KARAR:

Merkezi İhale Komisyonu Başkanı Sayın Rauf Ersenal tarafından Elektrik Kurumu Müdürlüğü'ne hitaben yazdığı 19.12.2005 tarih ve MB161A-282 sayılı yazısında; ihaleye teklif veren firmaların Kıb-Tek, EÜAŞ ve ELTEM-TEK'ten oluşan sekiz kişilik bilirkişi heyeti tarafından incelendiği ve sunulan raporda;

- “a) Yalnız ana teklif düşünüldüğünde, birinci sırayı RASA Radyatör Sanayi AŞ ikinci sırayı AKSA Enerji Üretim AŞ üçüncü sırayı ise Güriş Konsorsiyumu II. Alternatifi almıştır.
- b) Yalnız Opsiyonel teklif değerlendirildiğinde, birinci sırayı AKSA Enerji Üretim AŞ, ikinci sırayı RASA Radyatör Sanayi AŞ, üçüncü sırayı ise Güriş Konsorsiyum II. Alternatifi almıştır.
- c) Ana teklif ve Opsiyonel teklif toplamı birlikte düşünüldüğünde ise birinci sırayı AKSA Enerji Üretim AŞ, ikinci sırayı RASA Radyatör Sanayi AŞ, üçüncü sırayı ise Güriş Konsorsiyumu II. Alternatifi almıştır.”

şeklinde belirtilmektedir. (Ek-9)

Ayrıca, bu yazıda yukarıda izahı yapılan üç ayrı alternatifin hangisi Kurumun tercih nedeni ise saptanması ve sözleşme görüşmelerine katılacak firmanın belirlenerek bilirkişi heyeti ile 26 Aralık 2005 tarihinde Maliyede hazır bulunmaları bildirilmiştir.

Buna karşılık, bahsi geçen yazıya ilişkin konu Elektrik Kurumu Yönetim Kurulunun 19.12.2005 tarihli toplantıda değerlendirildiği ve A/135/05 nolu kararın üretildiği tespit edilmiştir (Ek-10). Yönetim Kurulunun kararı; “Merkezi İhale Komisyonu tarafından çıkılan 2×17,5 MW + 2 ×17,5 MW(opsiyonel) dizel santrallerinin tümüne, Kurumun teknik açıdan ihtiyacı olduğu cihetle, mali kaynakların temin edilmesi kaydıyla, sözleşme görüşmelerinin, Merkezi İhale Komisyonunun yasal yetkileri çerçevesinde yapılması” şeklinde görüş verildiği 20.12.2005 tarih ve MEK1/2289/2005 sayılı Elektrik Kurumu Müdürü Sayın Fuat Mertay’ın yazısıyla da Merkezi İhale Komisyonu Başkanlığına bildirilmiştir. (Ek-11)

Bunun akabinde, Merkezi İhale Komisyonu Başkanı Sayın Rauf Ersanal 26.12.2005 tarih ve MB161A-288 sayılı yazı ile Aksa Enerji Üretim AŞ’ye 4 adet 17,5 MW dizel jenaratör yapımı üzerinden en uygun fiyatı veren firma olarak ve **şartname kurallarına uygun olarak sözleşme görüşmelerine başlanmasının uygun görüldüğü**, 27 Aralık 2005 tarihinde görüşmeye katılımları ricasında bulunmuştur. (Ek-12)

İhale kararının tebliğinden bir gün önceki 29 Aralık 2005 tarihinde hazırlanan tutanakta; 27-28-29 Aralık 2005 tarihlerinde yapılan sözleşme görüşmelerinde;

1. Aksa Enerji Üretim AŞ Firmasınınca, sözleşme görüşmelerine görevlendirilen temsilciler imza atma yada firma adına herhangi bir taahhütte bulunma hususlarında yetkili olmadıkları.... Bu nedenle... bazı idari ve teknik hususlarda görüşülmekle birlikte yazılı bir mutabakat metni oluşturulamamış,
2. Şirket temsilcilerine...Dizel-Generatör ünitelerinin opsiyon dahil 4 adetinin yardımcı tesisleri ile birlikte sipariş edileceği Sayın Mik Başkanı tarafından belirtildi,
3. 4 ünite dikkate alınarak detaylı iş programının revize edilmesi talep edildi,
4. Aksa Enerji Üretim AŞ Firmasının teklifinde idari hususlarda hiçbir karşı şartı olmaması nedeni ile idari şartnamenin aynen idari sözleşmeye dönüşmeye hazır olduğu belirtildi,
5. Teklif edilen santralin teknik özelliklerini belirleyen proses açıklamaları, konfigürasyonları, donanımları ve garanti tabloları doldurularak tamamlanması ile teknik şartname düzenlenerek teknik şartnamenin teknik sözleşme metnine dönüştürülebileceği,
6. Sözleşme imzalanmasının önünde bir engel görülmediği

hususları Mehmet Salih Gürkan, Kamil Direl Kıb-Tek adına; Metin Gürkan, Halim Eroğlu EÜAŞ adına; Hasan Ünal, Burak Papila Eltem-Tek adına, tespit ettiklerini belirtmişlerdir. (Ek-13)

Tüm yukarıdaki görüşme ve diyalogların ardından, Merkezi İhale Komisyonu tarafından yapılan değerlendirmede teklif veren firmalar arasından en düşük teklifi veren AKSA Enerji Üretim A.Ş’nin 30.12.2005 tarih ve MİK.0940/2005 nolu kararla ihaleyi kazandığı duyurulmuştur.(Ek-14)

3.2.4. İHALE TEBLİĞİ:

KKTC Elektrik Kurumu 03.01.2006 tarih ve EK40/12/2006 sayılı yazısı ile AKSA Enerji Üretim A.Ş’ye, “Dizel Jenaratör Santral” ihalesini kazandığını, sözleşmeyi imzalamak üzere kati teminatı 17.01.2006 tarihine kadar sunmaları gerektiğini bildirmiştir. (Ek-15)

3.2.5. **TEBLİĞ SONRASI SÜREÇ:**

Elektrik Kurumu Müdürü Sayın Fuat Mertay'ın 03.01.2006 tarih ve EK40/12/2006 sayılı yazı ile AKSA Enerji Üretim A.Ş.'ye ihaleyi kazandığının tebliğinin akabinde aşağıdaki süreç yaşanmıştır.

1. Firmaya 17.01.2006 tarihine kadar teminat mektubunu sunması ve 20.01.2006 tarih ve saat 12.00'e kadar da sözleşmenin imzalanması için Elektrik Kurumuna gelmesi gerektiği bildirilmiştir.
2. Buna karşılık ise Aksa, 6.01.2006 tarihinde Elektrik Kurumuna yazdığı yazıda uzun bayram tatili nedeniyle sürenin yetmeyeceğini ve takvimin en az 10 gün ileriye atılmasının uygun olacağını bildirmiştir. (Ek-16)
3. KKTC Elektrik Kurumu Müdürü Sayın Fuat Mertay 06.01.2006 tarih ve MEK 1/26/2006 sayılı yazısı ile AKSA'nın 10 günlük talebini Merkezi İhale Komisyonu Başkanlığına bildirmiştir. (Ek-17)
4. MİK Başkanı Sayın Rauf Ersenal 17 Ocak 2006 tarih ve MB161A-8 sayılı yazısı ile yapılan talebin uygun olduğunu belirterek MİK 940/2005 sayılı İhale kararı ile ilgili yapılacak sözleşmenin "teknik değerlendirme raporu" çerçevesinde imzalanması Merkezi İhale Komisyonu'na uygun görülmüştür. (Ek-18)

Bu aşamadan sonra ;

1. 01.02 2006 tarihinde AKSA Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Şaban Cemil Kazancı Kesin Teminat Mektubu için Elektrik Kurumundan 20 gün sonrasına zaman talep etmiştir. (Ek-19)
2. MİK Başkanı Sayın Rauf Ersenal 02 Şubat 2006 tarih ve MB161A-28 sayılı yazısı ile kesin teminat teslim tarihinin 24 Şubat 2006 sözleşme tarihinin ise 27 Şubat 2006 tarihi olarak yeniden düzenlendiğinin ilgili firmaya iletilmesi istenmiştir. (Ek-20)
3. KKTC Elektrik Kurumu Müdürü Sayın Fuat Mertay 02.02.2006 tarih ve MEK 1/157/2006 sayılı yazısı ile AKSA'ya teminat teslim tarihinin 24 Şubat 2006 ve sözleşme tarihinin de 27 Şubat 2006 olarak yeniden düzenlendiği bildirmiştir. (Ek-21)

Tüm bunlar yetmezmiş gibi, yine 21.02.2006 tarih ve MB161/A-47 sayılı Genel Koordinatör ve MİK Başkanı Sayın Rauf Ersenal, Elektrik kurumu Müdürlüğüne bir yazı yazarak teminat teslim tarihinin 14 Mart 2006 ve sözleşme tarihinin ise 17 Mart 2006 olarak düzenlendiğini bildirmiştir. Bu yazı bağlamında da Kurum Müdürü Fuat Mertay durumu Aksa Enerji Üretim A.Ş.'ye bildirmiştir. (Ek-22,23)

Bu aşamadan sonra, ilgi firmanın yine gelmemesi üzerine Elektrik Kurumu Yönetim Kurulu, 07.03.2006 tarih ve A/77/06 sayılı kararı üreterek; **"...kesin teminat sunulması ve sözleşme imzalaması davetinin 4 kez ertelenmiş olması ve üretici Wartsila firma temsilcilerinden alınan 06/03/2006 tarihli yazıya da dayanarak, AKSA Enerji Üretim AŞ'nin sürelerle uyamayacağı kanaatine varılmıştır. Geline bu aşamada müteahhit firmanın bağlanan ihaleye ilişkin taahhüdüne sadık kalamayacağı anlaşıldığından, Kıb-Tek Yönetim Kurulu olarak ihaleye ilişkin sözleşmeyi, Teklif İsteme Şartnamesi Cilt I'in 23. maddesine göre Bakanlar Kurulu'nun onayının alınması kaydıyla sözleşmenin imzalanmasından vazgeçilmesine"** oy birliği ile karar vermiştir. (Ek-24)

Yönetim Kurulu kararının akabinde, Bakanlar Kurulu 08.03.2006 tarih ve S-567-2006 sayılı kararı ile ihaleden sonuç alınmadığı ve ülkenin elektrik sorununun çok ivedi çözümlenmesi gerekçesiyle ihalenin iptaline ilişkin Yönetim Kurulu kararını onaylamış ve söz konusu Bakanlar Kurulu kararının 2. maddesinde “elden alınan tekliflerin değerlendirilmesi ve ... santrallerin 21,876,219 Euro karşılığı doğrudan üretici firma “WARTSILA”dan alınması şeklinde konuyu hükme bağlamıştır. (Ek-25)

Elektrik Kurumu Yönetim Kurulu kararında bahsi geçen 06.03.2006 tarihli Wartsila Enpa Dış Tic AŞ tarafından Maliye bakanlığına gönderilen yazıda; “...**Aksa Enerji AŞ firmasının Wartsila’ya verdiği herhangi bir sipariş bulunmamaktadır.** Wartsila’dan söz konusu 4 motor için bundan sonra teklif istenecek firma olursa, bu 4 motor için teslim süremiz 17 aydır ve söz konusu **4 motor sadece KIBTEK’e 6 ay teslimatlı olarak reserve edilmiştir.**” demektedir. (Ek-26)

Bu yazıdan anlaşıldığı üzere, ihaleyi kazanan Aksa firmasının üretici firma olan Wartsila’dan ihaledeki teklifinde taahhüt ettiği santraller için temin edeceği motorların siparişini yaklaşık üç ay geçtiği halde vermediği, buna rağmen sözleşme imzalama tarihinin sürekli ertelenmesi yönündeki taleplerinin Merkezi İhale Komisyonu tarafından kabul gördüğü tespit edilmiştir.

Oysa, İhale Komisyonu karar vermeden önce Devlet İhale Tüzüğü’ndeki ‘Komisyonun İncelemesi’ yan başlıklı 14(1) maddesinde yer alan (a), (c) bendlerindeki ve 2. maddenin (e) bendindeki;

- (1) (a) En düşük veya en yüksek fiyat, fiyatlar arasındaki münasebet ve fiyatların keşif bedeli veya geçer fiyatla ilgisi,
- (c) Teklif yapan müessese veya müteahhidin taahhüdüne sadakat durumu,
- (2) (e) İhale Komisyonu en düşük veya en yüksek bir teklifi kabul etmek mecburiyetinde değildir. Ancak en düşük veya en yüksek fiyat kabul edilmediği hallerde, kabul edilen daha yüksek veya daha düşük teklifin, kabul gerekçesi karar tebligatlarında açıkça belirtilir ve bu konuda Bakanlığa bilgi verilir.

şeklindeki hususları dikkate alması gerekmekteydi, halbuki yukarıda bahsi geçen hususların dikkate alınmadığı saptanmıştır.

Bunun akabinde, 14 Mart 2006 tarih ve MB161A/73 sayılı yazı ile Merkezi İhale Komisyonu Başkanı Rauf Ersenal tarafından MİK.940/2005 nolu karar ile Aksa Enerji Üretim AŞ’ye kalan santral yapımı ihalesi sözleşmesinin imzalanmasından İhale Şartnamesinin 23. maddesine uygun olarak vazgeçildiğini ve bunu 14.03.2006 tarih ve MİK.130/2006 nolu karar ile ihalenin iptal edildiğini, ayrıca firmanın banka teminat mektubunun iade edileceğini de Aksa Enerji Üretim AŞ’ye bildirmiştir. (Ek-27)

Yukarıda belirtilen Merkezi İhale Komisyonu yazısının ardından, Aksa Üretim AŞ’nin 16.03.2006 tarihli yazıyla Altınbaşbank’a ait 02.12.2005 tarihli 1,500,000 Euro değerindeki geçici teminat mektubunu almak üzere Sayın Murat Çaptuğ’u yetkilendirildiği bildirilmiştir. Bahse konu teminat mektubu, Merkez İhale Komisyonu tarafından, söz konusu kişiye 15 Mart 2006 tarihinde iade edilmiştir. (Ek-28)

Yönetim Kurulunun ve Merkezi İhale Komisyonu’nun dizel santral ihalesini Teklif İsteme Şartnamesi’nin 23. maddesine dayandırarak iptal ettiği bu hukuki hükme

bakıldığında; 23. maddenin ‘**Kıb-Tek’in Sözleşme Aktinden Vazgeçmesi**’ başlığı altında yer aldığı ve “**İhale sonucu ihale üzerinde kalan teklif sahibine resmi olarak bildirildikten sonra Kıb-Tek herhangi bir nedenle sözleşme aktinden vazgeçerse, teklif sahibinin geçici teminat mektubu için yaptığı tüm masraflar karşılır ve geçici teminat mektubu iade olunur. Teklif sahibi başka hiçbir gider zarar ve ziyan iddiasında bulunamaz.**” şeklinde olduğu görülmüştür.

Burada, Elektrik Kurumu’nun ihalenin iptal edilmesi yükümlülüğünü Teklif İsteme Şartnamesi’nin 23. maddesi ile üzerine aldığı görülmesine rağmen, sözleşmenin imzalanması ile ihalenin kesinleşmesi sürecini sürekli erteleme talebinde bulunan ve ilgili sözleşmeyi imzalamaktan uzak duranın ihaleyi kazanan Aksa Üretim AŞ olduğu, ayrıca Wartsilia Enpa Dış Tic AŞ’nin bilgi mahiyetinde gönderdiği 06.03.2006 tarihli yazısından da anlaşıldığı üzere söz konusu firmanın ihaleye yönelik sunduğu Warsila Firmasından temin edeceği santrallerle ilgili olarak hiçbir girişimde bulunmadığı, dolayısıyla bu ihaleye yönelik ciddi bir niyet taşımadığı sonucunu ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda, bahsi geçen dizel santral ihalesinin Teklif İsteme Şartnamesi’nin 23. maddesine dayandırılarak iptal edilmesine vesile olan 07.03.2006 tarih ve A/77/06 nolu Yönetim Kurulu kararı hakkında 26.03.2010 tarih ve SAY.0.00-B.7.18.000-10/283,285,286,287,288,289,290 sayılı yazımız ile Yönetim Kurulu Başkan ile üyelerinden, açıklama talep edilmiştir. Bunun üzerine, Av. Özkul Özyiğit haricinde; 09.04.2010 tarihinde aynı kalemle yazıya alınmış ortak bir yazı ayrı ayrı Sayın Ahmet Hüdaoğlu, Sayın Emir Ergin Ekinci, Sayın Hüseyin Bareke, Sayın Kadri Bürüncük, Sayın Togay Varış, Sayın Hasan Ratip Birinci tarafından cevaben sunulmuştur. Sunulan bu ortak yazıda, özde bu üretilen kararın alınmasına sebep olan olgu ve gerçekliklere bağlı gerekçelerini belirtmişlerdir (Ek-29, 30). Buna göre;

A- Aşırı talep artışı,

B- Mevcut santrallerin güvenilirliği,

o Buhar Santralında Büyük Bakım için Duruş İhtiyacı,

o Gaz Türbinleri, Yıpranmış ve Aşırı pahalı üretim Yapmaları,

o Kalecik Santral ve Mevcut İletim Sistemi Yetersizliği,

C- Gerilimde Dengesizlikler, kırılğan yapı ve sistem çökmeleri

başlıkları altında bir dizi açıklamalar yaptıktan sonra, Yönetim Kurulu’nca sunulan yazılardan alıntı yapılarak tarafımıza ulaştırılan aşağıdaki cevaplarda;

- İhalede Aksa firmasının verdiği fiyatın diğer firmalardan 8-13 milyon Euro düşük olması, bu rakamla santral yapımının ekonomik olarak imkansız görülmesi,
- Aksa’nın kuracağı makinelerle ilgili olarak hem üretici firmadan teklif almadığı, hem de kazanması halinde kuracağı santral ve makine ekipmanlarını rezerve etmediği,
- İhalenin iptal edilmesi için Aksanın her türlü girişimi yaptığı ve Kalecik Santralından o dönemdeki mevcut iletim imkanları ile olanaklı olmayan enerji alınmasını sağlamak için ısrarcı olduğu,
- Sözleşme görüşmelerini bloke etmiş ve 5 kez davet edilmesine karşın sözleşme imzalamaya gelmediği

ifade edilmiştir. Cevaben verilen bu ifadelerin, ihale iptaliyle ilgili olarak Aksa Enerji Üretim AŞ’nin ihaleye olan yaklaşımına ilişkin Raporumuzda yapmış olduğumuz tespitleri doğrular nitelikte olduğu görülmüştür. Bu ihalenin iptal edilmesinde Teklif İsteme Şartnamesi’nin 23. maddesine göre hareket edilmesinin gerekçelerini ise Aksa’nın arıza veya başka gerekçelerle enerji kesintisi yapması karşısında mevcut enerjinin de

kayıbı anlamına geldiği ve bunun bir çıkmaz olduğu, diğer yandan Rasa Radyatör Sanayi AŞ kuruluşunun da Aksa Enerji Üretim AŞ firmasının kardeş kuruluşu olduğu ve aynı sürecin ihaleyi teklif veren ikinci firma konumunda olan Rasa firması ile de yaşanabileceği, Güneyden elektrik ihtiyacının satın alınmasının acilen ortadan kaldırılması gerektiği gerçeğiyle bahse konu kararın alındığı ve bu kararı alırken karşı tarafın da herhangi bir hukuki itiraz ileri süremeyeceği şekilde ve yanlış yapılmamak adına dönemin Sayıştay Üyesi Sayın İsmet Akim'in de toplantıya davet edilerek konunun ayrıntılı bir şekilde tartışıldığı, sonuç olarak Yönetim Kurulu tarafından Teklif İsteme Şartnamesi'nin 23. maddesine dayandırarak sözleşme imzalanmasından vazgeçilmesinin Bakanlar Kurulu onayının alınması koşuluyla oy birliğiyle karara varıldığı ifade edilmiştir.

Değiştirilmiş şekliyle 18/1978 sayılı Sayıştay Yasası'nın 27. madde gereği hazırlanan taslak rapor dönemin Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Ahmet Hüdaoğlu'na 19.04.2010 tarih ve SAY.0.00-B.7.18.000-10/368 sayılı yazı ekinde gönderilmiştir. Bu bağlamda, tarafımıza ulaşan rapordaki saptamalara ilişkin yorum yazısında (Ek-31); daha önceki yazısında da belirttiği gibi o günlerde ülkenin en önemli sorunun elektrik sorunu olduğu ve KKTC Bakanlar Kurulunun bu sorunun çözümü için tüm sürecin en ince detayına kadar içinde olduğunu belirttikten sonra, konunun en uygun ve maliyeti en düşük çözüm aranarak ve Kurumun teknik elemanlarınca alternatiflerin değerlendirilerek 23. maddenin Bakanlar Kurulu onayı da alınarak işleme konduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında, “ ... diğer alternatiflerin seçilmesi ve sürecin uzaması halinde, el konulması gerektiği vurgulanan geçici teminat mektubu bedelinden, hem sosyal hem de mali yönden kat kat daha büyük bir bedelle karşılaşılacağına denetçiler tarafından dikkate alınmadığı Rapordaki değerlendirmenin sadece mevzuatın katı kalıpları içerisinde sıkıştığını ve rapor sonucunun bu katı kalıplar içerisinde ortaya çıktığı...” ifade edilmiştir.

Bu tür büyük ve ülke için önem arz eden ihalelerde, belirlenen devlet politikasının hayata geçirilmesinde ciddi uygulamalara ihtiyaç vardır. Nitekim Raporumuzda ihalenin tarihsel gelişimini ortaya koyarken bir çok kez bu konunun ertelenerek planlanan zaman dilimine uyulmaması yanında, planların uygulamada gerek sosyal gerekse mali menfaatler göz önünde bulundurularak en düşük bedelle çözüme bağlama adı altında hareket edildiği ve en önemlisi yönetici pozisyonundakilerin uyması gereken katı kurallar olarak nitelendirilen mevzuatın belirlediği hukuki zeminde ilerlemediği görülmüştür. Oysa mevzuat, genel anlamda devletin koyduğu hukuk kuralları ile güvence altına alınan uyulması gereken kurallar bütünüdür. Diğer bir ifadeyle, hukuk, toplum içinde insanların gerçekten nasıl davrandıklarını değil, nasıl davranmaları gerektiğini gösterir. Hukuk kuralları uygulayıcılara ne kadar katı kurallar olarak görülse bile uygulayıcı için aslında yol gösterici rolündedir. Bu uygulamada, hazırlanan Teklif İsteme Şartnamesi ile diğer şartnameler bu ihalede nasıl hareket edilmesi gerektiğini uygulayıcıya ışık tutmak üzere hazırlanmıştır. Tüm alternatifler, hukuki hükümlerle aslında Şartnamelerde belirlenmiştir. Şöyle ki, mutabakat sağlanmaması durumunda diğer sıradaki ikinci ve/veya üçüncü firma ile sağlanması, sözleşme imzalamaya yanaşılmaması durumunda ise geçici teminata el konulması hukuken hükme bağlanarak uygulayıcılara aslında hangi yolu izleyecekleri işaret edilmiştir. Uygulayıcıya ise düşen bu hukuki yolu izlemek olmalıydı.

Diğer yandan, konu ihaleyi yürüten dönemin Merkezi İhale Komisyonu Başkanı Sayın Rauf Ersenal'a; opsiyonel dizel grup santral ihalesini de kapsayan 421/2005 sıra nolu Merkezi İhale Komisyonu teklif kabulü duyurusunun neden Bakanlar Kurulu kararından önce yayımlandığı, İhaleye teklif veren tedarikçi firmaların, ihale

kapsamındaki santralleri üretici firma vasıtası ile tedarik edip edemeyeceklerine ilişkin araştırmalarının olup olmadığı, ihaleyi kazanan firmanın sözleşme imzalamaya yanaşmayıp sürekli uzatma talebinde bulunma taleplerini neden onayladıkları, mevzuat bağlamında geçici teminatını hazineye gelir kaydedilmesi gerekirken neden yapılmadığı, Akso'nun sözleşmeyi imzalamaya yanaşmadığı için değerlendirmedeki ikinci ve/veya üçüncü teklif sahibi firmaların görüşmeye neden çağrılmadığı, İhaleyi kazanan firmanın Devlet İhale Tüzüğü kapsamındaki hükümlerine uymadığı gerekçesiyle neden ihale kararının iptal edilmediği ve yeniden ihaleye gidilmediği, Kurumun kusuruymuş gibi Teklif İsteme şartnamesi'nin 23. maddesine dayandırılarak MİK.130/2006 nolu karar ile ihalenin iptal edildiğinin, uluslararası ihale olarak çıkılan bu ihale için önem arz eden konuların açıklığa kavuşması bağlamında 26 Mart 2010 tarih ve SAY.0.00-B.7.18.000-10/284 sayılı yazımızla sorulan sorulara Sayın Rauf Ersenal tarafından Taslak Raporumuz yayımlandıktan sonra 21.04.2010 tarihli yazısı ile cevap verilmiş ve Taslak Rapor'daki saptamalara ilişkin yorumunu içeren yazısını da 29.04.2010 tarihinde sunmuştur. (Ek-32, 33) Sunulan bu yazılarda özde aşağıdaki noktalara yer verilmiştir;

- Opsiyonel dizel santralin 421/2005 sıra nolu teklif kabulü duyurusunun neden Bakanlar Kurulu karar öncesi yayımlandığına ilişkin yanıtında; Opsiyonelin bir yıl öncesinden gündemde olduğu ve 21.11.2004 tarihli T-2185-2004 nolu karara atıfta bulunarak bu kararın opsiyoneli içerdiği ve bu karar saklı tutulsa bile opsiyonelin sözlük anlamına yer vererek 'isteğe bağlı, zorunlu olmayan' anlamında olduğuna dikkat çekerek, hukuka aykırı bir durum olmadığını, duyuru yapılsa bile karar aşamasında 4 adet santral kararı üretme zorunluluğu olmadığı, kaldı ki karar vermeden önce Bakanlar Kurulu'nun S-1740-2005 sayılı kararı oluşturmasıyla MİK'in 4 adet üzerinden karar üretmesine yasal olanak sağladığı ifade edilmiştir.

Opsiyonel Santral bölümünü de kapsayan 24.11.2004 tarih ve T-2185-2004 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile gündeme geldiği doğru olmakla birlikte, bu kararın içeriğinde uluslararası ihalenin "Genişletilmiş İhale Komisyonu" tarafından yürütüleceği, MİK Başkanının ise bu Komisyona başkanlık edeceği ve İhale Tüzüğü'nün 3(2) maddesi çerçevesinde saptanan özel şartlar altında yürütüleceği hükme bağlanmıştı, ancak bu kararın uygulanmaya konmadığı Tarım ve Orman Bakanlığının 456/2005 nolu önergesinde bahsedilmekte ve bunun üzerine Bakanlar Kurulu T(K-II)186-2005 nolu kararı üreterek 2*17,5 Dizel Grup Santralı Kurulması için yürürlükteki İhale Tüzüğü kapsamında ihaleye çıkılması yönünde konuyu hükme bağlamıştır. Bu karardan da açıkça görülebileceği gibi, ilk kararda Merkezi İhale Komisyonunun sadece Başkanlık yapacağı, ancak ikinci Bakanlar Kurulu kararında konu ihalenin Merkezi İhale Komisyonunca yürütüleceği şeklinde belirlenmiştir.

Bu bağlamda Merkezi İhale Komisyonunun yalnız başına ihaleyi yürütme sorumluluğu Bakanlar Kurulu tarafından T(K-II)186-2005 nolu karar ile verildiği ve ihalenin "Teknecikte 2*17,5 MW dizel grup santralı kurulması için" hükme bağlandığı ve hükme bağlanan bu karar doğrultusunda Merkezi İhale Komisyonu bu ihale için kendisine tanınan yetki sınırlarında ve kendi mevzuatı bağlamında hareket ederek ihaleyi her safhasında yürütmekle olan yükümlülüğünü yerine getirmeliydi. Oysa, T(K-II)186-2005 nolu karar ile yetkilendirilen İhale Komisyonu'nun bu kararda 'opsiyonel' kelimesi geçmediği halde sözlük anlamları ile hareket ederek ihale duyurusundaki yaklaşımına olan yasal zemin arayışı anlaşılmalıdır. Diğer yandan opsiyonel santral ihale ilanının yapıldığı bir dönemde mevcut olmayan ve ileri bir tarih olan 14.12.2005 tarihinde S-

1740-2005 nolu Bakanlar Kurulu kararı ile yasal boyutu olmayan uygulamaya zemin oluşturulmuştur.

- Teminata neden el konulmadığına ilişkin yanıtında; "...Bir teminata el konabilmesinde MİK tek başına hareket edemez. İlgili kurum, talepte bulunmuş olsaydı elbette böyle bir konu MİK tarafından değerlendirilerek gereği yapılırdı..." şeklinde ifade edilmiştir. Ancak, Merkezi İhale Komisyonu'nun kendi mevzuatı başta olmak üzere konu teminata el konulmasında Merkezi İhale Komisyonu'nun yetkili olduğu Devlet İhale Tüzüğü'nün 37(1) maddesinde hükme bağlanması yanında, Teklif İsteme Şartnamesi'nin 20. maddesinin son paragrafında da "...MİK tarafından gelir kaydedilir" şeklinde hükme bağlandığı tespit edilmesine rağmen, Kurum tarafından talep edilip el konulması şeklinde herhangi bir hukuki hükme rastlanmamıştır.

Bunun yanında, Aksa firmasına verdikleri teklifin neden düşük olduğunun kendilerince sorulduğu, firma tarafından verilen yanıtın da "Bizler Warsila firmasının en iyi müşterilerindeniz TC'de en fazla bu santralleri kullanan AKSA'dır, bu nedenle bize çok düşük fiyata santral satmaktadırlar." şeklinde olduğu Sayın Rauf Ersenal tarafından yorum yazısında aktarılmaktadır. Oysa, bu gibi taahhütlerin firmanın sözlü beyanlarına değil, üretici konumundaki Wartsila firmasından onaylanmış yazılı bir belge ile desteklemeleri gerektiği ve/veya bu gerekliliğin MİK tarafından zamanında Aksa firmasından çok WARSİLA firmasına sorulmasının daha doğru olacağı, nitekim Devlet İhale Tüzüğü'nün 14(1)(c) maddesi " Teklif yapan müessese veya müteahhidin taahhüdüne sadakat durumu," İhale Komisyonu'nun karar vermeden önce dikkate alması gereken hususlardan biri olduğu çok açıktır. Diğer taraftan yazınızda tarafınızca da dile getirilen böylesi önemli uluslararası ihalede, "ciddiyetsizliği sezinleyebilirsiniz ama somut kanıt olmadığı sürece bu hissiyatınızı hayata geçiremezsiniz..." şeklinde bazı serzenişlerde bulunulmakta, oysa mevzuat bağlamında ciddi anlamda taahhüde sadakat durumu konusunda araştırma ve/veya belge ile bu taahhüdün yerine getirileceğine ilişkin bir garanti alınmış olunsaydı, sözlü ifade edilen taahhütlere değil belgelere dayanan güçlü verilerle, firmanın ciddiyetsizliği sezinlemeye ihtiyaç olmadan kendiliğinden ortaya konulmuş olacaktı.

Merkezi İhale Komisyonu tarafından yürütülen, ülkenin elektrik problemi çözümünde kilit nokta olarak gösterilen bu uluslararası ihalenin, belli bir maliyetle hazırlanan Şartnameler ve Devlet İhale Tüzüğüne göre hareket edilmesi noktasından yola çıkıldığında, böylesine önemli bir ihalede hukuken hükme bağlanan her bir olguya ne kadar riayet edildiği mevzuat bağlamında incelenmiştir.

Bu bağlamda, Teklif İsteme Şartnamesi'nin İhalenin Kesinleşmesi ve Sözleşme Yapılması' başlıklı 20. maddesi; "...**Seçilen ve kendisine bildirim yapılan teklif sahibi sözleşme imzalamaya mecburdur. Bu mecburiyete uymadığı takdirde, geçici teminat mektubu; protesto çekmeye, ihtar etmeye, mahkemeden karar almaya gerek kalmaksızın MİK tarafından gelir kaydedilir ve değerlendirmede ikinci olan teklif sahibi sözleşme görüşmelerine davet edilir. İkinci teklif sahibi ile de sözleşme imzalanamaz ise üçüncü teklif sahibi sözleşme görüşmelerine davet edilir.**" demektedir.

Ayrıca, Devlet İhale Tüzüğü'nün İhale Sonrası İşlemin Yapılması yan başlıklı 37(1) maddesi;

“İhale kararından sonra, Tüzük'te belirtilen süre zarfında, kazanan özel veya tüzel kişilerin kesin teminat yatırmayıp, mukavele imzalamaya yanaşmaması halinde geçici teminat Hazineye gelir kaydedilir.” biçimindedir.

Yukarıda alıntısı yapılan Tüzüğün 37(1) maddesinde belirtilen hükümdeki zaman zarfının ise Devlet İhale Tüzüğü'nün 'Devletin Görevleri' yan başlıklı 36. maddesi altında; “Devlet ihaleden itibaren en geç 15 gün içinde mukaveleyi imzalamak ve mukavele gereklerini yerine getirmek zorundadır.” şeklinde ifade edildiği açıkça görülmektedir.

İhaleyi yürütme sorumluluğu bulunan Merkezi İhale Komisyonu'nun, ihaleyi kazanan Aksa Enerji Üretim AŞ'nin sözleşme imzalama mecburiyetine uymayacağını sözleşme görüşmeleri esnasında koyduğu olumsuz tavırla belli etmesi ve bu tavrı uzun süre koruyarak sözleşme imzalama mecburiyetine uymadığı gerekçesiyle yukarıda değinilen Teklif İsteme Şartnamesi'nin 20. maddesine ve Devlet İhale Tüzüğü'nün 37(1) maddesine istinaden geçici teminat mektubunu gelir olarak kaydetmesi gerekirken yapmadığı, bunun yanında Teklif İsteme Şartnamesi'nin 20. madde hükmündeki ihale değerlendirmesinde ikinci veya üçüncü teklif sahibinin sözleşme görüşmelerine çağırılması gerekirken bunu da yerine getirmediği tespit edilmiştir.

4. SONUÇ:

Elektrik Kurumu, elektrik üretim santralleri kurulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu'nun aldığı 09.04.2005 tarih ve T(K-II)186-2005 sayılı karar (tadil edilmiş 14.12.2005 tarih ve S-1740-2005 sayılı şekliyle) ile 2×17,5 MW+2×17,5 MW (Opsiyonel) 'Tekneçik Dizel Jeneratör Santral Projesi' ihalesini, Merkezi İhale Komisyonu vasıtasıyla yürütülmek üzere kapalı zarf yöntemi ile uluslararası ihaleye çıkmıştır.

Bu kararın akabinde, Merkezi İhale Komisyonu tarafından bir dizi teklif kabulü duyurusunda bulunulmuş ve '421/2005' sıra nolu ertelenmiş teklif kabulü duyurusunda yer alan 2×17,5 MW (Opsiyonel) Santral İhalesinin söz konusu 14.12.2005 tarih ve S-1740-2005 sayılı Bakanlar Kurulu kararı üretilmeden 2.11.2005 tarihinde yayımlayıp, İhaleyi 2 Aralık 2005 tarihinde gerçekleştirmiştir.

Gerçekleştirilen ihaleye ait 'ihale dosyası' on dört firma tarafından satın alınmasına rağmen, sekiz firmanın teklif verdiği ve 2 Aralık 2005 tarihinde kapanan ihaleye teklif veren bu firmaların, oluşturulan bilirkişi heyeti tarafından da incelendiği ve bu heyetin verdiği görüşün de dikkate alınarak Merkezi İhale Komisyonu tarafından Aksa Enerji Üretim AŞ'ye en uygun fiyatı veren firma olarak sözleşme görüşmelerine 27 Aralık 2005 tarihinde başlanması için bildirimde bulunulduğu saptanmıştır.

Sözleşme görüşmelerinde düzenlenen tutanaktan; Aksa Enerji Üretim AŞ tarafından görevlendirilen temsilcilerin imza atma ya da firma adına herhangi bir taahhütte bulunma hususlarında yetkili olmadıklarını belirttikleri ve bu nedenle bazı idari ve teknik hususların görüşülmesine rağmen, yazılı bir mutabakat metni oluşturulmadığı anlaşılmaktadır.

Aksa Enerji Üretim AŞ ile her hangi bir yazılı mutabakat metni sağlanamadığı halde, Merkezi İhale Komisyonu tarafından 30.12.2005 tarih ve MİK.0940/2005 nolu kararla en düşük teklifi veren Aksa Enerji Üretim AŞ lehine ihalenin karara bağlandığı saptanmıştır. Bu karar doğrultusunda Elektrik Kurumu tarafından Aksa Enerji Üretim AŞ'ye 3 Ocak 2006 tarihinde ihale kararı tebliğinin yapıldığı tespit edilmiştir.

İhaleyi kazanan firma olan Aksa Enerji Üretim AŞ'ye ihale karar tebliğinin yapılmasından sonra, sözleşme imzalaması ve geçici teminatı kesin teminata dönüştürmesi için davet edilmesine rağmen, müteakip defalarca bayram tatili, grev gibi gerekçeler öne sürerek erteleme talebinde bulunduğu ve bu taleplerinin ise Merkezi İhale Komisyonu tarafından uygun görülerek dört kez ertelendiği, böylece sözleşme imzalaması tarihi ile kesin teminatın yatırılması tarihinin yaklaşık **üç ay ertelendiği** tespit edilmiştir.

Bu arada, Maliye Bakanlığına üretici firma olan Wartsila Enpa Dış Tic AŞ tarafından gönderilen 06 Mart 2006 tarihli bir yazı ile ihaleyi kazanan Aksa firmasının Wartsila'dan ihaledeki teklifinde taahhüt ettiği santraller için temin edeceği motorların siparişini vermediği bilgisinin ulaşması üzerine; Elektrik Kurumu Yönetim Kurulu tarafından 07.03.2006 tarih ve A/77/06 sayılı karar üretilerek; "...Gelenen bu aşamada müteahhit firmanın bağlanan ihaleye ilişkin taahhüdüne sadık kalamayacağı anlaşıldığından, Kıb-Tek Yönetim Kurulu olarak ihaleye ilişkin sözleşmeyi, Teklif İsteme Şartnamesi Cilt I'in 23. maddesine göre Bakanlar Kurulu'nun onayının alınması kaydıyla sözleşmenin imzalanmasından vazgeçilmesine" oy birliği ile karar verilmiştir.

Sözleşmenin imzalanması ile ihalenin kesinleşmesi sürecini sürekli erteleme talebinde bulunan ve ilgili sözleşmeyi imzalamaktan uzak duracağı aslında sözleşme görüşmeleri esnasında firma tarafından konulan olumsuz yaklaşımdan da anlaşılan ayrıca, Wartsila Enpa Dış Tic AŞ'nin bilgi mahiyetinde gönderdiği 06.03.2006 tarihli yazısından da anlaşıldığı üzere söz konusu firmanın ihaleye yönelik sunduğu Warsila Firmasından temin edeceği santrallerle ilgili olarak hiçbir girişimde bulunmadığı, dolayısıyla bu ihaleye yönelik başından beri ciddi bir niyet taşımadığı da anlaşılmasına rağmen, ihale sürecinin bu firma lehine ısrarla devam ettirildiği ve bu doğrultuda Elektrik Kurumu'nun ihalenin iptal edilmesi yükümlülüğünü Teklif İsteme Şartnamesi'nin 23. maddesi ile üzerine aldığı tespit edilmiştir.

Söz konusu Yönetim Kurulu kararının ise Bakanlar Kurulu tarafından 08.03.2006 tarih ve S-567-2006 sayılı karar üretilerek, ihaleden sonuç alınmadığı ve ülkenin elektrik sorununun çok ivedi çözümlenmesi gerekçesiyle, ihalenin iptaline onay verildiği ve yalnızca santrallerin 21,876,219 Euro* karşılığı doğrudan üretici firma "WARTSILA"dan alınması şeklinde konuyu hükme bağladığı tespit edilmiştir.

Bunun akabinde, Merkezi İhale Komisyonu tarafından 14.03.2006 tarih ve MİK.130/2006 nolu karar ile Aksa Enerji Üretim AŞ'ye kalan dizel santral yapımı ihalesi sözleşmesinin imzalanmasından İhale Teklif İsteme Şartnamesi'nin 23. maddesine uygun olarak vazgeçildiği, ihalenin iptal edildiği ve bu bağlamda firmanın 1,500,000 Euro değerindeki geçici banka teminat mektubunun Aksa Enerji Üretim AŞ'ye iade edildiği saptanmıştır.

* Santraller, teknik dizayın, montaj ve kabul test süpervizörlüğü, makinelerin performansı, ekipmanların teslimi.

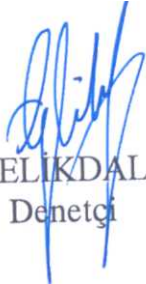
Oysa, İhaleyi yürütme sorumluluğu bulunan Merkezi İhale Komisyonu'nun, ihaleyi kazanan Aksa Enerji Üretim AŞ'nin sözleşme imzalama mecburiyetine uymayacağını sözleşme görüşmeleri esnasında koyduğu olumsuz tavırla belli etmesi ve bu tavrı uzun süre koruyarak sözleşme imzalama mecburiyetine uymadığı gerekçesiyle Teklif İsteme Şartnamesi'nin 20. maddesine ve Devlet İhale Tüzüğü'nün 37(1) maddesine istinaden geçici teminat mektubunu gelir olarak kaydetmesi gerekirken yapmadığı, bunun yanında Teklif İsteme Şartnamesi'nin 20. maddesindeki hükmü, ihale değerlendirmesinde ikinci veya üçüncü teklif sahibini sözleşme görüşmelerine çağırılmayarak ihlal ettiği saptanmıştır.

Bu bağlamda, elektrik ihtiyacının ülkemiz için önem ve aciliyet arz etmesinin yadsınamaz bir gerçek olması yanında, ülke çıkarları açısından dahi olsa, oluşturulan mevzuatların ihlali hukukun ihlali anlamına gelmektedir. Hukuk, insanların uyması gereken kuralları bütünüdür ve toplum içinde insanların gerçekten nasıl davrandıklarını değil, nasıl davranmaları gerektiğini gösterir.

Bu nedenle, Elektrik Kurumu'nun Merkezi İhale Komisyonu vasıtasıyla çıktığı "Dizel Santral Yapımı Projesi"ne ilişkin uluslararası ihalenin iptalinde, geçici teminat mektubunu Teklif İsteme Şartnamesi'nin 20. maddesine ve Devlet İhale Tüzüğü'nün 37(1) maddesine istinaden gelir olarak kaydetmesi gerekirken bu sorumluluğunu yerine getirmeyen Merkezi İhale Komisyonunun, ayrıca Teklif İsteme Şartnamesinin 23. maddesine dayandırılarak sözleşme akdinin iptal edilmesinden Elektrik Kurumunu sorumlu tutan Yönetim Kurulu'nun ve bu kararı onaylayarak ihalenin iptalini sağlayan Bakanlar Kurulu'nun sorumluluğu bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Başkanlık makamına saygı ile arz olunur.

Mahmut DENİZCİOĞLU
Kıdemli Denetçi

Ece ÇELİKDAL ALAS
Denetçi